

Sivistysvaliokunnalle
VNS 2/2025 vp

Lausuntopyyntö 2.5.2025

Lausunto valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029 sivistysvaliokunnan toimialan osalta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Valtion julkisen talouden suunnitelman mukaan aiemmin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle päätettyjä valtionavustussäästöjä kohdennetaan 65 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen. Säästöistä 35,8 milj. euroa kohdentuu yliopistojen rahoitukseen ja 16,9 milj. euroa ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Lisäksi jatkuvan oppimisen kehittämiseen kohdennetaan 1,3 milj. euron säästö. Näiden lisäksi korkeakoulujen perusrahoitusta vähennetään 30 milj. eurolla v. 2026, 20 milj. eurolla v. 2027 ja 15 milj. eurolla vuodesta 2028 alkaen. SAMOK näkee, että kyseessä on koulutusleikkaus, joka vaikuttaa heikentävästi koulutuksen laatuun. SAMOK huomauttaa, että korkeakoulut ovat jo nyt joutuneet tekemään ikäviä päätöksiä säästöpainien alla, eikä tilanne tule näiden päätösten jälkeen helpottumaan. Perusrahoituksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä hetkessä, jossa Suomi tarvitsee kuumeisesti lisää korkeakoulutettuja.

Korkeakoulujen rahoituksesta leikkaamisen rinnalla valtion talouden suunnitelmassa on 3,8 milj. euron pysyvä lisäys korkeakoulujen aloituspaikkamäärien lisäämiseksi vuodesta 2026 lähtien. SAMOK ei kuitenkaan näe pelkän aloituspaikkoihin kohdennetun lisärahoituksen turvaavan koulutuksen laatua. Ammattikorkeakoulujen tehtäviä on kasvatettu jatkuvasti samalla, kun rahoitus on vähentynyt. Tutkinnon hinta on puolitettu edellisen vuosikymmenen aikana ja nyt leikkaukset perusrahoituksesta ja samalla aloituspaikkojen lisääminen jatkavat aikaisempaa tutkintojen hinnan halventamista, mikä vaikuttaa saatuun opetukseen ja koulutuksen laatuun. Perusrahoituksesta leikkaaminen vaikuttaa rahoitukseen useita kymmeniä miljoonia euroja ja myös uudet aloituspaikat vaativat lisäresursseja. SAMOK toivoo, että uusien aloituspaikkojen määrästä päätettäessä huomioitaisiin koulutuslakohtaiset erot ja aloituspaikkoihin kohdennetaan aidosti riittävä rahoitus. Koulutustason nostamisella on huomattava merkitys kansantalouden tulevalle talouskasvulle, mutta koulutustason nosto ei saa tapahtua osaamistasoa laskemalla.

T&K-rahoituslain mukaisia uusia lisäyksiä valtion julkisen talouden suunnitelman mukaan suunnataan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille yhteensä 30 milj. euroa vuonna 2026 ja 54 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien. SAMOK näkee, etteivät T&K-panostukset tule paikkaamaan perusrahoitusta tai parantamaan perusopetusta. Korkeakoulut ovat merkittäviä toimijoita Suomen kasvun kannalta. Osaavan työvoiman saatavuus tulee kuitenkin T&K-tavoitteiden vaikuttavuuden esteeksi, kun koulutuksesta leikataan. SAMOK on huolissaan korkeakoulutuksen tulevaisuuden painotuksesta, jos T&K-panostuksia lisätään ja perusrahoituksesta leikataan.

Lopuksi SAMOK nostaa esiin huolen Suomen maksuttomasta koulutuksesta. Suomessa on kautta aikojen nähty yhteisenä tavoitteena, että kaikilla on mahdollisuus saada laadukasta koulutusta perheen tuloista riippumatta. Nyt valtion julkisen talouden suunnitelmassa esitetty ammatillisen ja lukiokoulutuksen lukukausimaksujen käyttöönotto EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille, aikaisemmat päätökset korkeakoulujen EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen suunnitellusta täyskatteellistumisesta sekä esitykset avoimen korkeakoulun tutkinnonanto-oikeuksista romuttavat maksuttoman koulutuksen periaatteen. SAMOK suhtautuu kriittisesti näihin muutoksiin, sillä ne vaikuttavat koulutuksen saavutettavuuteen pitkällä aikavälillä.

Helsingissä 5.5.2025

Julia Väänänen
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:
Johanna Fonsell
Koulutuspolitiikan asiantuntija
johanna.fonsell@samok.fi
050 389 1014